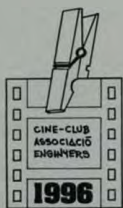

LLORENÇ SOLER

J. M. García Ferrer
Martí Rom

4. Dues o tres coses que... (va per tu, Llorenç)

Teniu a les mans el darrer (per ara, esperem) llibre d'aquesta estranya col·lecció que editen els Enginyers Industrials de Catalunya, i com veieu està dedicat a Llorenç Soler. Durant els darrers quinze anys, des del 1982, hem anat dedicant un llibre i un vídeo a molt diversos personatges de la cultura. Aquest és un projecte fet entre amics, entre amics que ho són des de fa més de vint anys. Podria tenir la gosadia de dir que el llibre i el vídeo són tan sols l'excusa per continuar treballant junts.

L'elaboració del llibre, articulat sempre al voltant d'una immensa entrevista, com podeu llegir a la coberta la fem el qui escriu aquest text i el company (des d'aquells vells temps del "Cine-Club Ingenieros" als primers anys setanta) Juan Manuel García Ferrer. Junts avancem idees sobre les temàtiques que definiran el vídeo. Però en la producció del vídeo hi ha dues persones vitals: Joan Martí i Llorenç Soler. Se'm fa difícil imaginar-me fer-ne un sense algun d'ells dos. I ara, resulta que aquest any hem decidit dedicar el nostre projecte al mateix Llorenç. Això pot recordar alguna d'aquelles il·lustracions d'Escher: escales que semblen anar-se'n per acabar adonant-se'n que tornen; o una sens fi cinta de Moebius. Farem un vídeo (a més del llibre) sobre la mateixa persona que hi farà (fonamentalment) la càmera i la fotografia.

Feia un parell d'anys que ho teníem decidit; ho sabíem els amics, però ell no. Finalment li vàrem anunciar que ell seria el nostre proper personatge, pel desembre passat, tot gravant el vídeo sobre Joan de Sagarra. Més o menys li vam dir que s'esforcés a fer-ho bé, perquè si en quedàvem contents ell seria el proper.

Per què el vam escollir? Principalment perquè sí, perquè l'estimem. D'altres raons més publicables poden ser: el Llorenç representa millor que ningú a Espanya aquell cinema o vídeo diferent que té una voluntat clara de reflex i incidència social (que amb el pas del temps se l'ha anomenat de diverses maneres), i ara comença a ser el moment d'analitzar i historiar aquells moviments que es produïren en aquella moguda dècada dels setanta. Hem escollit en Llorenç no tan sols per ell mateix, sinó també com la manera més adient d'apropar-nos als altres cinemes que hi ha hagut als darrers trenta anys a Espanya.

Quin es el meu primer record d'en Llorenç? No ho sé bé. Suposo que fou a final del 1972 en aquell curs sobre cinema a l'Institut del Teatre a Barcelona (quan era al carrer d'Elisabets). D'allí va sorgir aquella sessió que li vam dedicar al "Cine-Club Ingenieros" (a l'Escola d'Enginyers, a la Diagonal) al febrer del 1973.

Aviat el record s'associa amb el d'en Joan Martí, amb aquella experiència de la Central del Curt. Amb reunions i debats a la nostra "seu" de la Rambla del Prat.

Potser la seva primera col·laboració en una pel·lícula meva fou aquella (en 16 mm) *Can Serra, la objeccion de conciencia en España*. Durant gran part del 1976 havíem estat rodant els treballs que feien aquells primers objectors de consciència, al barri de Can Serra de l'Hospitalet, i calia gravar una entrevista on expliquessin les seves motivacions per no fer el servei militar. Nosaltres (més o menys) sabíem rodar exteriors amb llum natural, amb aquelles Bolex-Paillard de bobines de trenta metres i de corda, però una entrevista i en un interior ens sobrepassava. Anteriorment n'havíem fet alguna (a *Un libro es un arma*) col·locant un focus a cada costat de la càmera dirigits cap al personatge i situats com més a prop millor. L'entrevista quasi es convertia en un interrogatori. Hi havia ombres pertot arreu, la llum era molt dura. Llavors no ens n'adonàvem, de tot això. Teníem davant una persona que ens parlava de temes importants. Fèiem una pel·lícula, on se suposa que la imatge hi té una component fonamental, però escoltàvem més que miràvem. Com dèiem, demanem l'ajut del Llorenç i ens col·loca llums rebotades al sostre que queien (molt més) suaument cap als entrevistats. En aquell pis de l'Hospitalet vaig començar a aprendre de cinema. També recordo que durant aquella època tant el Llorenç com el Joan sempre em recordaven que existien els trípodès i que sovint calia usar-los. Un estava embadalit per aquells plans càmera en mà d'aquell cinema jove que ens començava a arribar: Godard, Truffaut..., i inconscientment havia repudiat aquell estrí com quasi un representant del cinema vell, de la burgesia, del malèit capital. A poc a poc vaig anar aprenent que la imatge havia de tenir la seva pròpia presència dins de la pel·lícula, calia aprendre aquell llenguatge per a utilitzar-lo d'una altra manera. Unes imatges d'informació o denúncia social terriblement mal rodades, eren poc més que una pel·lícula deficient. Per a escriure un manifest ens cal saber escriure; per a fer "cinema alternatiu", ens calia primer aprendre a fer cinema. Molt probablement el nostre sil·labari no era el cinema de Hollywood, però en teníem d'altres: els primitius russos (Eisenstein, Dziga-Vertov...), aquells joves de la *nouvelle vague*...

En aquells darrers anys setanta, vam coincidir en una munió de tasques al voltant de la Central del Curt o col·laborant en les produccions que fèiem amb el nom de Cooperativa de Cinema Alternatiu (els *Noticiaris*, *Les energies*...). Paral·lelament recordo haver-li dedicat dos amplis textos a *Cinema 2002*: núm. 22 (desembre 1975) i núm. 57 (novembre 1979). Aquest últim el vaig titular *De los pocos que han logrado cerrar la puerta del pasillo*, referència a la narració *Casa tomada* de Julio Cortázar. S'iniciava reproduint-ne unes frases: "*Me tiré contra la puerta antes de que fuera demasiado tarde. La cerré de golpe apoyando el cuerpo. Le dije: Tuve que cerrar la puerta del pasillo. Han tomado el fondo... ¿Estás seguro? -asenti-. Entonces tendremos que vivir de este lado...*" El Llorenç, durant la seva llarga trajectòria en el camp de la imatge, ha estat capaç de saber tancar portes (sovint afalagadores) que el podien allunyar

perillosament del seu camí de documentalista compromès, de viure i treballar coherentment amb les seves idees. Ara, molts anys després de la desaparició de la foscor franquista, resulta prou difícil continuar amb aquella coherència.

Des del 1979, el Llorenç ha estat un col·laborador important en la realització de la sèrie de pel·lícules/videogrames que he fet (amb l'ajut dels companys) dedicats a personatges de la nostra cultura: Joan Miró, Frederic Mompou, J.V. Foix, Carles Santos, Raúl Ruiz, Francesc Català-Roca, Cesc Gelabert, Joan Perucho, Josep Palau i Fabre, Leopoldo Pomés, Joan de Sagarra... Vull remarcar algunes de les seves vitals aportacions. A *D'un roig encès: Miró i Mont-roig* (1979) hi ha un meravellós i llarguíssim *travèling* càmera en mà seguint Miró passejant-se pel seu estudi de Mallorca: camina mirant els quadres, tot d'una s'atura per contemplar-ne detalladament algun, s'enlaira per una difícil escala de fusta cap a l'entresolat, avança en ziga-zaga esquivant taules gairebé amuntegades... En aquest llarg pla (fet a la primera) no hi ha la més mínima vacil·lació ni sotrac; és com si la càmera (millor dit: el càmera) estigués imantat respecte al pintor, mai no s'allunya d'ell ni s'hi apropa, està a la distància adequada.

A *Finestra Santos* (1982), el/la càmera és un personatge més de l'acció: recorre el pianista (cara, mans...) a una distància mínima, segueix a estones el mateix ritme de la composició musical, fins i tot se li asseu en una cama, i acaba situat a terra enmig de les seves cames (en contrapicat vers la cara). Les imatges del vídeo es componen tant de les de la càmera en mà com de les d'una càmera fixa externa que permet captar aquestes interaccions càmera /pianista.

Cada personatge requereix unes "imatges" específiques. Així a *Vers(semblança) Joan Perucho* (1991), hi havia bàsicament plans fixos o curtes i suaus panoràmiques; "l'atmosfera Perucho" estava definida per unes molt especials il·luminacions blavenques o rogenques que gosaven apropar-se a aquells mons farcits de moments màgics de les seves narracions. A *Josep Palau i Fabre* (1993) hi ha unes dramàtiques il·luminacions en els plans en què aquest recita els seus poemes; hi ha la mateixa força colpidora en els textos que oïm que en les imatges que veiem.

Podria detallar aspectes dels dedicats a Pomés o Sagarra, però canviaré de registre i explicaré unes situacions viscudes en el si de la mateixa gravació. Havíem acabat la gravació a la casa que té Pomés al bell mig del barri de Gràcia, deixàvem enrere dos dies intensos viscuts en un clima de gran harmonia. Vivíem aquells moments en què t'adones que la gravació s'ha acabat, els companys recollint els cables i els altres estris, que ja està a punt de quedar enrere mig any llarg de relació prou intensa amb el personatge d'aquest any (ja t'havies acostumat a veure'l cada dilluns a la tarda)... i, llavors, en Leopoldo ens diu que si volem ens prepararà el dinar fent honor a les seves qualitats gastronòmiques. Enmig d'una gran placidesa, primer ajudant-lo a preparar el menjar i després en la llarga sobretaula, s'enceten temes diversos sobre el

cinema en general, algunes pel·lícules, els espots publicitaris... resumint, sobre la IMATGE. En acabar el dinar, i després d'una estona potser marcada més per l'educació que per l'interès, les dues (joves) persones que ens havien ajudat en la gravació s'excusaren i se'n anaren. El Llorenç no entenia (nosaltres tampoc) com aquelles persones que havien fet de l'audiovisual el seu treball podien abandonar l'oportunitat de gaudir de les reflexions i comentaris que ens feia aquell important fotògraf i publicista. Nosaltres hi afegiríem que hi ha molt poques oportunitats de ser espectador de primera fila (i fins i tot poder intervenir) en una conversa entre dues persones que han treballat tota la seva vida en el camp de les imatges i des de posicions tan diferents, com en Pomés i en Llorenç.

El Llorenç té sempre un enorme interès per confrontar idees o experiències. També l'hem vist retrobar-se encuriosit enmig de la Rambla barcelonina, mentre gravàvem el vídeo de Joan de Sagarra, uns vells coneguts d'un documental seu sobre la immigració africana. Sempre l'he vist interessat pels molt diversos personatges (del món de la cultura) als quals ens hem acostat per gravar, o per d'altres anònims que la vida et col·loca en el teu camí.

La meua pel·lícula (mental) sobre el Llorenç es compondria d'una sèrie de primers plans (des d'angulacions i amb enquadraments diferents) d'una cara encuriósida i apassionada escoltant Miró parlant de les pedretes que recollia a la platja de Mont-roig, veient amb el cor en un puny un Mompou vell (molt vell) tocar el piano, mirant com en Català-Roca ens explicava com dissimuladament amb el seu aspecte de vell inofensiu feia retrats a la fauna del metro de Nova York amb una petita càmera col·locada a la seva falda i gairebé enquadrant "a ull", parlant de toros amb Joan de Sagarra a "Casa Leopoldo"... però també oint com la senyora Anastàsia, la seva vella i solitària veïna de la seva casa de Calatañazor (a la planura soriana "*donde Almanzar perdió su tambor*") ens explica una tarda de juliol com n'era de dura la vida del camp molts anys enrere.

Martí Rom